

SUOMEN CAP-SUUNNITELMAN 2023–2027 SEURANTAKOMITEAN 6. KOKOUS

Aika 6.2.2025 klo 10:00-16:00

Paikka Paasitorni, Karl Lindahl, Paasivuorenkatu 5, Helsinki

Läsnäolijat**Minna-Mari Kaila**/maa- ja metsätalousministeriö, puheenjohtaja**Taina Vesanto**/maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja**Arja-Leena Kirvesniemi**, maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja**Jyri Inha**/ valtiovarainministeriö**Timo Halonen**/ maa- ja metsätalousministeriö**Virva Terho**/maa- ja metsätalousministeriö**Anna-Leena Miettinen**/maa- ja metsätalousministeriö**Mirja Kiviranta**/maa- ja metsätalousministeriö**Martti Patjas**/maa- ja metsätalousministeriö**Sanna Sihvola**/maa- ja metsätalousministeriö**Harri Ahlgrén**/ työ- ja

elinkeinoministeriö

Elja Hagelberg/

ympäristöministeriö

Hannele Sankari/ Ruokavirasto**Maarit Mukkala**/ Ruokavirasto**Timo Lehtiniemi**/ Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus**Petri Knaapinen**/ Uudenmaan ELY-keskus**Timo Tanskanen**/ Pohjois-Karjalan ELY-keskus**Marja Karvonen**/ Satakunnan ELY-keskus**Pertti Iivanainen** / Pohjois-Karjalan YTA-alue**Sue Holmström**/

Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Pentti Mäkinen / Etelä-Savon maakuntaliitto**Johan Åberg**/ Maa- ja metsätaloustuottajain

Keskusliitto MTK ry

Johan Laxåback/ Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.**Susann Rännäri**/ Luomuliitto**Mia Simpanen**/ Suomen Yrittäjät**Jari Huovinen**/ Elinkeinoelämän keskusliitto EK**Ulla Hyvönen**/ Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry**Heikki Pahkasalo**/ ProAgria Etelä-Savo**Heli Walls**/ Suomen Kylät ry**Tomi Alakoski**/ Suomen 4H-liitto**Jenny Jyrkänkallio-Mikkola**/ WWF-Suomi**Leena Anttila**/ maa- ja metsätalousministeriö**Mika Survonnen**/maa- ja metsätalousministeriö

Poissa: Marja Husu/ Ruokavirasto; Taina Väre/ Suomen Kuntaliitto; Pihla Markkola/ SEY Suomen Eläinsuojelu; Eeva Loikkanen/ maa- ja metsätalousministeriö

Pysyvät asiantuntijat: Heidi Sanevuori ja Laura Salo/ EU:n komissio, DG AGRI

Muut asiantuntijat: Meri Kiikkala/ maa- ja metsätalousministeriö; Tiina Hartman/ maa- ja metsätalousministeriö; Riikka Knaapi/ maa- ja metsätalousministeriö; Anna Schulman/ maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Minna-Mari Kaila avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitean kuudenteen kokoukseen. CAP-suunnitelman toimeenpano etenee pääsääntöisesti hyvin, mutta haasteitakin löytyy. Toimeenpanon prosessit ovat vaatineet paljon työtä.

Kailan mukaan yksinkertaistamisasiat ovat olleet esillä CAP-muutosten yhteydessä säännöllisesti ja yksinkertaistamista on tulossa myös jatkossa. Uusi maatalouskomissaari Hansen on hyvin sitoutunut yksinkertaistamiseen, ja hän on myös esittänyt uusia avauksia tähän suuntaan. Kuluvin vuoden aikana esiin tulee uusia yksinkertaistamiselementtejä, joiden suhteen on oltava heti valmiina. MMM onkin yhdessä Ruokaviraston kanssa jo lähettänyt ehdotuksia yksinkertaistamistarpeista komission käyttöön. Odotamme myös uuden EU-komission 100 päivän visiota, joka julkaistaan helmikuun loppupuoliskolla.

Varsinaisten substanssiasioden ohessa myös aluehallintouudistuksen valmistelu etenee: Hallituksen esitys asiasta on tämänhetkisen aikataulun mukaisesti tarkoitus lähettää eduskunnan käsittelyyn viikolla 10. Tulevissa elinvoimakeskustoissa kootaan maaseutu, maatalous, maksajavirastotehtävät, CAP-tehtävät eri prosesseineen yhdelle osastolle, maaseutuosastolle. Tehtävien tuloksellisen hoidon näkökulmasta muutos on luonnollisesti oleellinen.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Todettiin läsnäolijat. Paikalla oli 33 jäsentä tai varajäsentä.

Todettiin jäsenvaihdokset, jotka olivat seuraavat:

Tiina Malmin tilalle Virva Terho (MMM)
Juha Palosen tilalle Mirja Kiviranta (MMM)
Martti Patjaksen varajäseneksi Riikka Knaapi (Mirja Kivirannan tilalle) (MMM)
YM:n varajäseneksi Maria Timonen
Raisa Ikosen tilalle Maarit Mukkala (Ruokavirasto)
Leif Franzellin tilalle Sue Holmström (Ahvenanmaan maakunnan hallitus)
Eeva-Liisa Korpelan tilalle Jenny Jyrkänkallio-Mikkola (WWF)
Kati Whiten tilalle Pihla Markkola (SEY)
EU-komission toinen pysyvä asiantuntija on Laura Salo

3. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 tuloksellisuuskertomus

Virva Terho esitteli tuloksellisuuskertomuksen. Tuloksellisuus on keskiössä CAP-suunnitelmakaudella 2023-2027 ja etenemistä seurataan varainhoitovuosittain (16.10.-15.10.). Tuloksellisuusraportti on

toimitettava komissiolle 15.2.2025 mennessä, mutta Ruokavirasto on käyttänyt mahdollisuutta hakea kaksi viikkoa lisää aikaa, joten tuloksellisuuskertomus tullaan lähettämään viikolla 8.

Varainhoitovuoden 2024 aikana kaikki CAP-suunnitelman tuenhakijoille suunnatut toimenpiteet ovat käynnistyneet. CAP-suunnitelman 37 tulostavoitteen tavoitteista 16 ylittyi, 10 alittui, mutta ylitti 65% tason ja 11 alittui niin, ettei saavuttanut 65 % tasoa tavoitteesta. Mikäli tulostavoitteen tavoitetta ei saavuteta, on tuloksellisuuskertomukseen sisällytettävä perustelu, miksi tavoitteeseen ei päästy. Tulostavoitteet käytiin läpi kunkin CAP-suunnitelman erityistavoitteen osalta. Osa tulostavoitteiden alittumisesta johtuu CAP-suunnitelman ao. toimenpiteiden myöhäisestä liikkeelle lähdöstä. Tämä koskee ennen kaikkea hanke- ja yritystukia. Osa tavoitteiden alittumisesta johtuu toimintaympäristön muutoksesta, kuten talouden heikko tila, maatalouden huono kannattavuus ja luomumarkkinoiden haasteet.

Todentamisviranomaisen on tarkastanut tuloksellisuuskertomuksen ja todennut Ruokaviraston prosessien toimivan pääsääntöisesti hyvin.

Seurantakomitealla on ollut pääosa tuloksellisuuskertomuksen sisällöstä nähtävissä määräajassa, eli 2 viikkoa ennen kokousta, mutta kertomukseen joudutaan tekemään jonkin verran täsmennyksiä ennen lähettämistä komissioon ja komission havaintokirjeen jälkeen. Seurantakomitealta pyydettiin tuloksellisuuskertomuksen hyväksymistä ja mahdollisuutta tehdä siihen tarvittavat muutokset.

Keskustelu:

- YM:n edustaja tiedusteli indikaattorissa R.14 esitetyn termin ”turvemaan maatalousmaa” tarkoitusta. MMM:n mukaan tekstimuotoilu on kaikille jäsenmaille universaali ja kyse saattaa olla yksinkertaisesti käännöksen epäselvyydestä.
- SLC ilmaisi huolensa luomualan vähenemisestä, heikosta kiinnostuksesta tuottajaorganisaatioita kohtaan sekä lieventyneestä koulutusvaatimuksesta nuorten viljelijöiden tulotessa. Puheenjohtaja kertoi MMM jakavan saman näkemyksen sekä luomutuotannon, että tuottajaorganisaatioiden osalta. Työtä tilanteen korjaamiseksi tulee tehdä yhdessä.
- Suomessa HeVi-alan tuottajaorganisaatiot ovat toimineet koko EU-jäsenyyden ajan. Muut voivat hakea rahoitusta CAP-suunnitelman kautta. Valmisteluvaiheessa päädyttiin siihen, että uudet tuottajaorganisaatiot voivat hakea perustamisvaiheessa maaseudun kehittämisrahoitusta. Koska tuottajaorganisaatioita ei valmisteluvaiheessa ollut, ei otettu käyttöön mahdollisuutta rahoittaa tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmia suorien tukien kautta. Tuottajaorganisaatioiden perustamiseen liittyvät toimenpiteet ovat vapaaehtoisia. Täytyy siis löytyä kiinnostusta niiden perustamiseen, jotta niitä voisi syntyä.
- Todettiin, että tuottajaorganisaatiot lähtevät liikkeelle alueellisesta toiminnasta ja yhteistyöstä. Jos perustettaisiin esim. viljaan keskittyvä tuottajaorganisaatio, sen pitäisi kuitenkin olla kansallinen.
- Todettiin, että kun toiminta lähtee liikkeelle hankerahalla, se on yleensä pienimuotoista. Tarvitaan myös viestintää ja koulutusta. Mikäli samassa tuottajaorganisaatiossa voisi olla useampia tuotteita, se parantaisi tilannetta.

Päätös: Suomen CAP-suunnitelman tuloksellisuuskertomus hyväksyttiin yksimielisesti. Komissiokäsittelyssä mahdollisesti tulevista merkittävistä muutoksista informoidaan seurantakomiteaa erikseen.

5. Katsaus CAP-suunnitelman toimeenpanon tilanteeseen

Ruokavirasto

Hannele Sankari ja Maarit Mukkala esittelivät Ruokaviraston tilannekatsauksen. Yleisosiossaan Ruokavirasto otti esiin muun muassa lomautuksiin ja irtisanomisiin johtaneet viraston YT-neuvottelut, tukivuoden 2024 aikana maksettujen tukien määrät sekä julkisuudessa keskusteluttaneet aiheet (kuten esimerkiksi maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimuksiin hyväksytyt alat).

Pinta-ala- ja eläintukien osalta Sankari esitteli satelliittiseurannan prosessia. Kokonaisuus on nykyiselle kaudelle tullessa ollut iso ja resursseja vaativa asia ja sitä se on edelleen. Satelliittiseurannan sekä peltojen kuvaamisen ja analysoinnin onnistumisen varmistamiseksi Ruokavirasto on rakentanut Tukisovelluksen ja Vipu-palvelun yhteyteen uusia sovelluksia ja palveluita, kuten esimerkiksi AIMOn, ESSIn, ISMON, IRMAN ja RAIMOn. Sankari esitteli myös satelliittiseurannan selvityspyyntöjen aikataulua ja satelliittiseurannan tarkisteita. Selvityspyyntöjä lähti yhteensä yli 54 000 kappaletta reilulle 18 500 tilalle. Selvityspyyntöihin reagoitiin Sankarin mukaan erinomaisesti.

Myös Vipu-mobiili toimii hyvin, joitain ongelmia on kuitenkin ollut esimerkiksi sijainnin osalta erityisesti itärajalla. Viimeisen 2 vuoden aikana sovelluksella on ollut noin 41 300 käyttöä.

Kesän 2024 johtopäätöksinä Sankari mainitsi satelliittiseurannan prosessien hyvän teknisen toimivuuden, alueellisen pilvisyyden aiheuttamat haasteet analyysille sekä selvityspyyntöjen suuren määrän. Selvityspyyntöjen määrää on mahdollista pienentää esimerkiksi analyysien kehittymisen avulla, mutta myös ehtojen monitoroitavuuteen tulisi kiinnittää huomiota tulevan kauden valmistelussa.

Maarit Mukkala kertoi maaseuturahaston toimeenpanosta. Todentamisviranomaisen tarkastukset osuivat kuuteen eri interventioon. Tarkastuksen perusteella prosessi toimii pääosin hyvin tai erittäin hyvin. Todentamisviranomaisen antoi myös joitakin kehittämisohjeita. Esim. Ruokaviraston antamia ohjeita verkkosivuilla täsmennetään sen perusteella. Hyrrä-tietojärjestelmän kehittäminen jatkuu vuonna 2025.

CAP-suunnitelmasta on rahoitettu yhteensä 2637 maatalousinvestointia. Ne painottuvat jo ennestään vahvoille maatalousalueille. Neuvontakorvauksen kysyntä on hyvin vilkasta ja näyttää siltä, että varat eivät tule riittämään. Yritys- ja hanketukien hakemisen aktiivisuus vaihtelee eri alueiden välillä. Leader-yritystukia on haettu erittäin runsaasti, mikä on haastanut hakemuskäsittelyä.

Maa- ja metsätalousministeriö

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitea

PÖYTÄKIRJA

VN/9941/2022

Markkinatukien puolella tukea on myönnetty yhdelle tuottajaorganisaatiolle vuonna 2024. Varainhoitovuonna 2025 tuki saavuttanee 4,5 miljoonan euron vuositason.

Keskustelu:

- MTK kertoi saaneensa melko vähän palautetta satelliittiseurannan selvityspyynnöistä, varsinkin pyyntöjen määrään suhteutettuna. Iso osa viljelijöistä suhtautuu asiaan positiivisesti. Pientä harmitusta ovat aiheuttaneet tilanteet, joissa ns. itsestäänselvyyksiä on pitänyt kuvata.
- Itä-Suomen tilanne on ongelma, esim. maatalousinvestointeja ei tule.
- Etelä-Suomessa ongelmana on kotieläininvestointien puute. Tuotanto keskittyy voimakkaasti.

ELY-keskukset

Timo Lehtiniemi/ Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus esitteli katsauksen CAP-suunnitelman toimeenpanon tilanteesta ELY-keskusten näkökulmasta. ELY-keskukset pitävät Ruokaviraston ja MMM:n järjestämiä koulutuksia CAP-suunnitelman toimeenpanosta hyvinä. Ruokaviraston heikentynyt resurssitilanne näkyy vastausten viivästymisenä. Myös ELY-keskusten tiukka taloustilanne on huolestuttava.

Uuden valvontamallin toteuttaminen sujuu kokonaisuutena hyvin, mutta joitain teknisiä ongelmia on ollut. Tietojärjestelmien (Tuki, Vipu, Mobiili) toiminnassa on vielä kehitettävää. Hallinnollinen taakka ei näytä kevenevän uuden mallin myötä. Neuvontakorvausten kysyntä on ollut suurta, joten huolena on, riittävätkö varat koko rahoituskauden. Luomusitoumusten määrä on yhä laskussa, mutta tänä vuonna luomuun on siirtymässä myös muutamia uusia tiloja. Luomun tavoitetta ei pystytä saavuttamaan rahoituskauden aikana. Ympäristösopimusten haasteet jatkuvat ja sopimusten määrä on laskusuunnassa.

Osa rakenne-, yritys- ja hanketukien viiveistä johtuu siitä, että Hyrrä-tietojärjestelmän käyttöönotto viivästyi. Nyt viiveet on pääosin purettu. Maatalouden investointitukia on myönnetty enemmän kuin koskaan, mutta tuet ovat eriytyneet voimakkaasti eri alueille. Myös yritystukien myöntämisessä alueelliset erot ovat suuria. Leaderin pienet yritystuet ovat herättäneet suurta kiinnostusta, mutta yrityksiltä olisi hyvä edellyttää omaa rahoitusosuutta. Energiatuissa pitäisi varmistaa, että rahoitusta on riittävästi käytettävissä myös muille kuin aurinkopaneeleille.

Pienten hankkeiden tiedotus- ja julkisuusvaatimusten koetaan tällä hetkellä olevan ylimitoitettuja. Ohjeiden mukaan yrittäjän pitäisi tiedottaa laajasti jokaisesta pienestäkin hankinnasta, mitä tukirahalla on tehty.

Keskustelu:

- Todettiin, että tiedotusvelvoite pitäisi suhteuttaa tuen määrään. Pienet toimijat eivät esim. usein osaa itse päivittää verkkosivuja ja joutuvat käyttämään ulkopuolista yritystä, mikä tulee suhteettoman kalliiksi.
- Tiedotusvelvoite on aiheuttanut myös Leader-ryhmien piirissä paljon keskustelua. Viestintävaatimus tulisi suhteuttaa tuen määrään. Tulkinnan mukaan esim. pienet vakioidut

Maa- ja metsätalousministeriö

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitea

PÖYTÄKIRJA

VN/9941/2022

yritystuet voitaisiin jättää maksamatta, jos yrittäjä ei ole tiedottanut saadusta tuesta some-tileillään. Keskustelua aiheesta jatketaan MMM:n ja Ruokaviraston välillä.

- Kysyttiin, onko energiainvestoinneissa tullut vetyyn liittyviä kyselyitä? *Vast: Ei toistaiseksi.*
- Todettiin, että hallinnollisen taakan keventämisessä ei olla onnistuttu kovin hyvin, eikä todennäköisesti onnistuta lähitulevaisuudessakaan. Viljelijöiden koulutuksessa palvelutaso on heikentynyt verrattuna aiempaan. Maisema- ja monimuotoisuussopimusten piirissä on paljon alueita, joita on laidunnettu pitkään, mutta jotka ovat nyt jääneet hoitamatta tukikelpoisen alueen muutoksen myötä. Ehdotettiin, että investointituissa asetettaisiin pitkän aikavälin tavoitteet ja suunnattaisiin rahoitus priorisoidulle kohteille.
- Maisema- ja monimuotoisuussopimuksen tuensaaaja on usein myös luomutuottaja. Vuoden 2024 katselmus vähensi tuen piirissä olevan alueen pinta-alaa niin paljon, että monissa tapauksissa ei sopimusta kannata jatkaa. HELMI-ohjelman jälkeinen toiminta pitäisi turvata.

YTA-alueet

Pertti Iivanainen Pohjois-Karjalan maaseutupalveluista esitteli YTA-alueiden katsauksen CAP-suunnitelman toimeenpanon tilanteesta. Kehitettävänä asioina Iivanainen nosti esiin mm. seuraavat asiat: Peltotukien hakemisen aikaistaminen (esim. 30.4. mennessä) tukien hakemisen aikataulutuksen selkeyttämiseksi, EHK:n ennakon maksu myös sioille ja siipikarjalle, eläintukiin sama hakupäivämäärä (nykyinen käytäntö sekava), Vipu-mobiilin toimivuuden parantaminen lintupeltojen todentamisessa, kuvapyyntöjen ajankohdan aikaistaminen (tai mahdollisista kuvapyynnöistä tiedottaminen etukäteen) varhaisvihannesten viljelyssä sekä palautustoiminnon saaminen takaisin Hyrrään.

Onnistumisina Iivanainen piti muun muassa Vipu-mobiilin erillistä käyttöoikeutta esimerkiksi urakoitsijoille, viljelyn monipuolistamista vaihtoehtona viljelykierrolle sekä ympäristökorvauksen ja ehdollisuuden päivityksiä.

Leader-ryhmät

Heli Walls esitteli Leader-ryhmien ajankohtaiset asiat. Kokonaisuutena Leader toimii hyvin ja hakemuksia on tullut paljon. Uudet pientuet ovat kuitenkin lisänneet Leader-ryhmien hallintotehtäviä. Kielteisiä yritystukupäätöksiä on paljon aiempaa enemmän, ne eivät kerrytä toimintarahaa, mutta teettävät paljon työtä. Uusi toimintarahamalli saa paljon kiitosta, mutta Leader-ryhmiä huolestuttaa se, miten malli toimii rahoituskauden lopussa. Hankkeet eivät toteudu 100 %:sesti, eivätkä yli 100 %:n sidonnat ole mahdollisia, jolloin myös toimintarahan osuus jää suunniteltua pienemmäksi.

Yritystukien uusien tarkistuslistojen selkeyttämisellä on kiire. Tämä oli esillä jo kesäkuun 2024 seurantakomitean kokouksessa. Laillisuustarkastuksen asiat kuuluvat ELY-keskukselle. Yritysten investointeja on tällä hetkellä vaikea saada liikkeelle, esim. kiinteistöjen vakuusarvot ovat romahtaneet. Ympäristöön liittyviä hankehakemuksia on tullut paljon edellisiä rahoituskausia vähemmän.

Keskustelu:

- Ehdotettiin, että Leader voisi tukea sellaisia nuoria yrittäjiä, joita maaseutu tarvitsee, mutta jotka nyt jäävät väliinputoajiksi. Maatalouspolitiikkaan tarvittaisiin uusia tukimuotoja, esim. kehittämistuki, uudet kasvit, joille on kysyntää ja muut uudet mahdollisuudet.
- Todettiin, että Leaderistä rahoitettava maatalouden kokeilutuki mahdollistaa monia uusia avauksia ja tuo Leader-ryhmät lähemmäs maataloustuottajia. Tarvittaisiin erillinen tilaisuus, jossa yritettäisiin löytää ratkaisuja tukimuotojen väliinputoajille.

Ahvenanmaa:

Sue Holmström (Ålands landsskapsregeringen) esitteli Ahvenanmaan osuuden CAP-suunnitelman toimeenpanosta. Toimeenpano on edennyt, mutta esimerkiksi yhteistyöhankkeiden ja elintarvikkeiden jalostusta koskevien investointien osalta tukia ei ole vielä maksettu lainkaan 20.1.2025 mennessä. Tilannetta selittää se, että kyseisiin tukimuotoihin on voitu käyttää aikaisemman kauden rahoitusta. Aloitustukea on maksettu vajaa 70 000 euroa ja ei-tuotannollisten investointien tuki on avattu 3.2.2025. Neuvontapalvelut on jo tähän mennessä ylittänyt budjettinsa, joten toimenpide tulee tarvitsemaan varojen uudelleenjakoa. Leaderin sekä teknisen tuen toimeenpanot sujuvat hyvin. Ympäristökorvausta on maksettu reilut 2,2 miljoonaa euroa (29 % budjetista) ja se koostuu 10 sitoumuksesta, joita voi myös luomuviljelijä hakea osittain.

Toimeenpanovaiheiden osalta edistymistä on edellisessä seurantakomitean kokouksessa esitettyyn verrattuna tapahtunut investointituissa, neuvontapalveluissa, tiedonvälitys -toimenpiteessä, ei-tuotannollisissa investoinneissa sekä Leaderissä.

Keskustelu:

- MTK:n edustaja oli kiinnostunut kuulemaan, minkä tyyppisiä kasteluinvestointeja tuetaan Ahvenanmaan investointituella. Kastelujärjestelmiin liittyvät investointituet ovat Ahvenanmaan maakuntahallituksen mukaan kovasti kysyttyjä ja liittyvät usein järjestelmien infrastruktuuriin.
- Neuvontapalvelu -toimenpiteen rahoituksessa on Manner-Suomessa samantyyppinen tilanne kuin Ahvenanmaalla, ja asian ratkaisemiseksi olisikin hyvä käydä yhteisiä keskusteluja.

6. Seurantakomitean jäsenten esittämät CAP-suunnitelman muutosehdotukset

Tiina Hartman ja Mirja Kiviranta esittelivät seurantakomitean jäseniltä tulleet muutosehdotukset. Ehdotuksia on paljon ja niiden analysointi on vielä käynnissä. Tämän kokouksen tarkoituksena on käydä muutokset läpi ja saada niistä alustava näkemys. Muutoksia ei tässä vaiheessa hyväksytä eikä niihin kaikkiin muodosteta vielä edes lopullista kantaa. Nyt ei myöskään käydä läpi tulevan kauden valmistelua, asetusvalmistelua, eikä muitakaan sellaisia asioita, jotka eivät liity CAP-suunnitelmaan.

Seurantakomitean jäsenten ehdottamien muutosten lisäksi CAP-suunnitelmaan on tulossa myös muita muutoksia. Komissaarin yksinkertaistamistyö on meneillään, samoin komissiolta tunnustellaan mahdollisuuksia tarkastella suorien tukijärjestelmien maksimitukitasoja ja

Maa- ja metsätalousministeriö

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitea

PÖYTÄKIRJA

VN/9941/2022

tuotostavoitteita rakennekehityksen vaikuttaessa asiaan. Lisäksi määritelmiin ja teknisempiin asioihin vaikuttaa tulevan monia muutoksia.

Saatujen muutosehdotusten runsaan lukumäärän takia esitykset sekä hallinnon näkemykset niistä on tiivistetty lajitelluksi koosteeksi. Kaikki vastineet on toimitettu seurantakomitean jäsenten käyttöön jo ennen kokousta.

Suoriin tukiin liittyvinä muutosehdotuksina seurantakomitea oli saanut seuraavan tyyppiset esitykset:

- Teuraskaritsa- ja -kilipalkkion vaihteluvälin maksimistukitason nostaminen
- Kesantovelvoitteen muokkaus, korvaaminen joustavammilla monimuotoisuusratkaisuilla
- Lehmäpalkkion poikimavälin tiukennus
- Eläinryhmien vähentäminen yhdistämällä alueita (Ahvenanmaa ja ulkosaaristo)
- Useita ehdotuksia eri tuotantosidonnaisten tukimuotojen määrärahan korottamisesta
- CAP-suunnitelman ulkopuolisia ehdotuksia (hakuajat ja niiden yhtenäistäminen, maksuaikataulut, satelliittivalvonta, VN:ssä säädettyjen kasvilistojen muutosesityksiä)

MMM:n mukaan teuraskaritsa- ja -kilipalkkion vaihteluvälin maksimistukitason nostamisesta on tarkoitus aloittaa keskustelut komission kanssa, mutta muihin ehdotettuihin muutoksiin ei näyttäisi olevan perusteita (tarkemmat perustelut, ks. seurantakomitean kokoukseen jaettu materiaali, liite 2). Lehmäpalkkion poikimavälin tiukennusta koskevaa muutosta tosin on mahdollista harkita seuraavalle rahoituskaudelle.

Maatalousluonnon ja maiseman hoitoa koskevaan ympäristösopimukseen (maaseudun kehittäminen) liittyviä muutosehdotuksia olivat seuraavat esitykset:

- Perinnebiotooppien hoitoon on löydettävä kokonaisratkaisu
- Uusi kustannuslaskelma, jossa otettaisiin erityisesti huomioon saaristo-olosuhteet
- Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimusalueilta ja perinnebiotooppien hoidon sopimusalueilta poistetaan pinta-alaa kohdista, joissa ei kasva riittävää määrää eläinten rehukasveja
- Kustannusperustainen ympäristösopimus

MMM:n mukaan kustannustason muutosten vaikutusta ja korvaustason nostomahdollisuuksia, samoin kuin mahdollisuuksia tulospohjaisiin tukimuotoihin ja mahdollisiin pilottihankkeisiin voidaan selvittää.

Luonnonmukaiseen tuotantoon (maaseudun kehittäminen) liittyviä muutosehdotuksia olivat seuraavat esitykset:

- Luomutuen perusteena olevien laskelmien päivittäminen
- Siirtymäkauden tuki
- Rikkakasvien torjunta on haasteellista → Poikkeus talviaikaista kasvipeitettä koskevista vaatimuksista

Maa- ja metsätalousministeriö

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitea

PÖYTÄKIRJA

VN/9941/2022

- Luomutilalle annetaan mahdollisuus jättää hakemus laidunnuksen toimenpiteistä hyvinvointikorvauksen hakuaikaan, vaikka niitä koskeva luomusitoumus on vielä voimassa
- Luomutilalla on viljeltävä sitoumusvuoden aikana myyntikasveja yhteensä vähintään 30 % sitoumuksen kohteena olevasta alasta.

MMM:n mukaan kustannustason muutosten vaikutusta voidaan selvittää.

Eläinten hyvinvointikorvauksiin (maaseudun kehittäminen) liittyviä muutosehdotuksia olivat seuraavat esitykset:

- Eläinten hyvinvointikorvaustoimenpiteiden korvaustasojen uudelleen laskeminen
- Ehjähäntä-toimenpiteen kehittäminen esim. toisella tasolla

MMM:n mukaan tarvetta korvaustason nostoon ei näyttäisi olevan. Suunnitteilla ei myöskään ole useampia tasoja.

Rakennetukiin (maaseudun kehittäminen) liittyviä muutosehdotuksia olivat seuraavat esitykset:

- Energiainvestointien mahdollistaminen ja nuortenviljelijöiden aloitustuki jatkossakin
- Korkotuen määrä hyväksyttävistä kustannuksista tulisi muuttaa takaisin 10 %
- Investointituessa rakentamisen enimmäistukimäärä nostettava 1,5 miljoonaan pihatoissa (nyk. 1,2 milj.)
- Kilpailukykyinvestointeihin lisätään vastaava korotus kuin nuorilla viljelijöillä
- Korotetaan enimmäistasoa 5 % Itäisen Suomen alueilla
- Yrittäjätulovaatimukseen on voitava laskea mukaan myös maatilan muun yritystoiminnan tuloja itäisessä Suomessa

MMM:n mukaan rakennetukia koskevilla esityksillä ei näyttäisi olevan edellytyksiä jatkokeskusteluihin.

Yritysrahoitukseen (maaseudun kehittäminen) liittyviä muutosehdotuksia olivat seuraavat esitykset:

- Lisätuki nuorten yrittäjien kehittämiseksi: mentorointiohjelmia ja verkostoitumismahdollisuuksia
- Kannustimet kestäväan kehitykseen: Kehitetään erityisiä kannustimia pk-yrityksille ympäristöystävällisten toimintatapojen ja teknologioiden käyttöönottoon
- Koulutuksen ja tiedonjaon lisääminen vaatimuksista ja mahdollisuuksista
- Mukautetaan tukijärjestelmiä alueellisiin olosuhteisiin
- Rahoitusmekanismien joustavuus investointeihin

MMM:n mukaan yritysrahoitukseen liittyvillä muutosehdotuksilla ei näyttäisi olevan edellytyksiä jatkokeskusteluihin.

Keskustelu:

- MTK ehdotti, että tarkastelu voisi olla vähän laajempi niissä tilanteissa, joissa kustannustason vaikutusten ja korvaustason nostomahdollisuuksien osalta kantana on todettu "voidaan selvittää". Merkittäviä kustannustason muutoksia on kuitenkin tapahtunut sen jälkeen, kun ohjelma on kirjoitettu ja laskelmat tehty. Kovin paljoo tällaisissa tilanteissa ei menetettäisi, vaikka toimenpide sinänsä hyvin vetäisikin.
- MTK toivoi, että osana ns. Itä-Suomi problematiikkaa selvitettäisiin vielä mahdollisuuksia kohdennettuihin toimenpiteisiin, vaikka rakennetuissa ei ns. löysää rahaa olekaan. MTK:n mukaan investointitukien varat eivät jakaannu tasaisesti ja esimerkiksi lainan saaminen on kiristynyt enemmän Itä-Suomessa kuin Suomessa keskimäärin. Tärkeää olisi saada Itä-Suomi samalle viivalle Länsirannikon kanssa.
- Investointiaktiivisuus on tuntunut jo pitkään olevan kovin polarisoitunutta ja mitään konkreettista ei ole tilanteen muuttamiseksi tehty. Ehdotuksissa mainittu tukitason nosto onkin ensimmäinen konkreettinen toimenpide ja siksi se olisi syytä pitää listalla. Itä- ja Pohjois-Suomessa kaivattaisiin myös investointeihin kannustavia ja niitä edistäviä signaaleja. Teollisuus on jo omaa osaansa tehnyt muun muassa investoimalla maidonjalostukseen Joensuussa.
- Itä-Suomen asia ei ole pelkästään CAP-ryhmän asia, sillä alueen elinvoimaisuus tekee asiasta myös turvallisuuskysymyksen. Rinnakkaiselo maaseutuyrittäjien ja muiden yrittäjien välillä on suorastaan elinehto.
- Luonnonmukaista tuotannon kustannustason muutosten vaikutusta koskevan mahdollisen selvityksen toivotaan olevan vuorovaikutteinen.
- Juuri valmistuneessa Itä-Suomen ohjelmassa puhutaan alkutuotannon edellytysten turvaamisesta kaikissa olosuhteissa. Viesti on hyvä, vaikkakin vähän kryptinen.
- Investointitukien katon nostamisehdotuksen osalta todettiin, että potentiaalia jää käyttämättä nykyisten rajoitteiden takia, sillä poistuvan tuotannon tilalle tulleet investoinnit ovat usein kokoluokaltaan 3-4 miljoonaa euroa. Kasvu tapahtuu isossa kokoluokassa ja nimenomaan sellaisille investoinneille tarvittaisiin avustusta.
- Elintarviketeollisuuden terveisinä välitettiin toive sellaisten muutosehdotusten toteutumisista, jotka vahvistavat aktiivilijelijöiden asemaa ja tukien kohdentamista aktiiviseen ruuantuotantoon.
- SLC:n mukaan moni asia on muuttunut CAP-suunnitelman hyväksymisen jälkeen ja erityisenä huolena heillä on vähenevä eläinmäärä saaristoalueilla. Tähän liittyy myös SLC:n ehdotus alueiden yhdistämisestä.
- MMM:n mukaan varojen jaossa pyritään huomioimaan, että Itä- ja Pohjois-Suomessa varat mahdollistavat myönteisten tukipäätösten teon, tukitasojen eriyttämistä koskevaa esitystä ei kuitenkaan ole pöydällä. Rahoittajan intressinä luonnollisesti ovat vakuudet ja toimivat valtiontakaustjärjestelmät.
- MMM kertoi toimenpiteiden korvaustasojen laskentaan ja muutosten valmisteluun liittyvistä periaatteista. Kaikkine tavoitteineen, toimenpiteiden etenemisineen ja toimintaympäristön muutoksineen mahdollisuus toimenpiteiden muutoksiin kulminoituu lopulta suunnitelman sisäiseen nollasummapieliin.
- MMM:n mukaan viesti Itä- ja Pohjois-Suomen tilanteesta sekä investointitukien kehittämisestä välitetään ilman muuta eteenpäin

- MMM:n mukaan tietty vaje rahoituksen saannissa on tunnistettu ja tämän johdosta MMM on käynnistelemässä ennakkoarviointia rahoitusinstrumenttien käytöstä maaseuturahastossa.
- MMM:n mukaan saaristo-ongelma on ikävä ja myös tätä viestiä viedään eteenpäin. Toiveena on, että komissiolta saataisiin vihreää valoa maksimiyksikkötukitasojen nostolle.

Todettiin, että muutosesitykset on tässä yhteydessä käsitelty ja että asiaan palataan uudelleen kesän 2025 seurantakomitean kokouksessa.

7. Viestintäsuunnitelma vuodelle 2025

Meri Kiikkala esitteli viestintäsuunnitelman. Viestinnän teema vuonna 2025 on huoltovarmuus ja turvallisuus. Lisäksi nostetaan esille rahoitettuja kulttuurikohteita. Ympäristö- ja ilmasto -teema jatkuu myös vuonna 2025 verkostotoiminnan kehittämisen osana, samoin ymmärrettävän kielen kehittäminen.

Keskustelu:

- Todettiin, että kaikki hanketoimijat eivät ole tietoisia mahdollisuudesta hakea rahoitusta ympäristön tilaa parantaviin investointeihin. Aiheesta olisi hyvä järjestää yhteinen koulutus neuvoijille ja ELY-keskuksille. Kysyttiin, tehdäänkö CAP-suunnitelmasta välitarkastelu, missä toimenpiteissä on ollut vähän hakemuksia? *Vast: Viestinnän teemat on valittu siten, että edistetään hitaammin edenneitä tavoitteita. Toimenpiteiden etenemistä seurataan muutenkin osana normaalia toimintaa.*

8. Maaseutuverkoston toiminnan tilannekatsaus

Taina Vesanto esitteli maaseutuverkoston tilannekatsauksen. Nostoina syksyn 2024 toiminnasta Vesanto otti esiin ensimmäistä kertaa kaksipäiväisenä järjestetyn lähiruokapäivän, maatalouskonemessujen yhteydessä järjestetyn innovaatiotorin sekä Agricultural and Rural Inspiration Awardsin Brysselissä. Tulevista tapahtumista Vesanto otti esiin laajan koulutustarjonnan, johon on yksityiskohtaisemmin mahdollista perehtyä tarkemmin maaseutuverkoston sivuilta. Verkostoaamut jatkuvat edelleen kuukausittaisina virtuaalituokioina.

Maaseutuverkoston toimintasuunnitelmaan 2025 kerätään parhaillaan aloitteita toiminnan painopisteistä, ja myöhemmin helmikuussa järjestettävässä ohjausryhmän kokouksessa toimintasuunnitelma lyödään lukkoon. Toimintasuunnitelma perustuu painopisteille, jotka on valittu koko kaudelle 2023-2027, mutta myös maaseutuverkoston yleisille tavoitteille. Tällä hetkellä vielä luonnosvaiheessa olevia painopisteitä näyttäisivät olevan muun muassa maaseudun kehittäjien osaamisen tukeminen, ympäristö ja ilmasto, uuden kauden valmistelu sekä kriittinen infrastruktuuri. Läpileikkaavina toimintatapoina ja nostoina Vesanto otti esiin yhteensovituksen

keskeisten kumppaneiden kanssa, digitaalisen verkostoitumisen kehittämisen sekä kansainvälisen yhteistyön.

Keskustelu:

- Luomutuottajilta on kantautunut tieto, jonka mukaan lähiruokaportaali ei tunnista luomutuottajaa. Todettiin, että huomio viedään eteenpäin.

9. Muiden rahastojen tilannekatsaus

EMKVR

Timo Halonen kertoi Euroopan meri- kalatalous- ja vesiviljelyohjelman etenemisestä. Ohjelman toimeenpano on edennyt hyvin, Suomen ohjelma on yksi nopeimmin edistyneistä ohjelmista EU-tasolla. Suomessa haasteena on erityisesti varojen riittävyys, ja muun muassa vesiviljelyinvestoinneissa tukitasoja onkin tämän takia jouduttu alentamaan. Lisäksi hallitusohjelman mukaiset leikkauksen kohdistuvat ohjelmaan vuosina 2026 ja 2027.

Ohjelman julkinen kokonaisrahoitus on Halosen mukaan 140 miljoonaa euroa ja tällä hetkellä sidottuna on noin 53 miljoonaa euroa. Ohjelma jakautuu erityistavoitteisiin ja eniten rahoitusta on kohdennettu EU:n edellyttämiin valvonta- ja tiedonkeräystoimenpiteisiin. Toiseksi eniten rahoitusta kohdistetaan vesiviljelytoiminnan edistämiseen ja kolmanneksi eniten jalostukseen ja kauppaan. Kalan kysynnän heikkenemisen myötä viimeksi mainittu toimenpide ei kuitenkaan ole vetänyt odotetusti, mikä on ollut lievä yllätys.

Hallinnon toimintaa ja toimintaympäristön kehitystä seuraavan jatkuvan arvioinnin perusteella kaikki kohderyhmät ovat tällä hetkellä suhteellisen tyytyväisiä hallinnon toimintaan. Erityisesti rahaston toimeenpanoon liittyvien kysymysten osalta muun muassa päätösten käsittelyaikoihin ollaan yllättävänkin tyytyväisiä ja maksatusten osalta tilanne on jopa tätä parempi.

Vuonna 2025 toteutettavina toimina otetaan käyttöön uusia rahoitustuotteita, kuten innovaatio-, kunnostus- ja neuvontasetelit, aloittavien kalastajien setelit sekä lainan takausinstrumentti. Arvioinnissa teemana on rahoituksen vaikuttavuuden arviointi. Maaseutuverkosto- ja AgriHubi -kokonaisuuksiin integroitu kalatalousverkosto -portaali avattiin vuonna 2024 ja se palvelee kalatalouden ajankohtaisen tiedon jakajana luonnollisesti tänäkin vuonna.

Alue- ja rakennepoliitiikan ohjelma

Harri Ahlgren kertoi Euroopan alue- ja rakennepoliittikarahastojen ohjelman tilanteesta. Alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman 2021-2027 varoista on sidottu 46,3 % ja maksettu 9,7 %. Ohjelmasta on rahoitettu yhteensä 5 425 hanketta. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) elvytyspaketin lisärahoitus kohdentuu ohjelmakauden alkuvuosille, joten se on edennyt nopeimmin. Alue- ja rakennepoliitiikkaohjelman suurimpia hanketoteuttajaryhmiä ovat yritykset, ammattikorkeakoulut ja kunnat. EURA2021-tietojärjestelmässä kaikki hankkeille olennaiset toiminnot on nyt saatu käyttöön.

Maa- ja metsätalousministeriö

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitea

PÖYTÄKIRJA

VN/9941/2022

Edellisen kauden (2014-2020) rakennerahasto-ohjelman kehyksestä on maksettu 102,5 %. Hankkeita oli yhteensä 11 787 kpl. Viikolla 7 aloitetaan kauden 2014-2020 päättymiseen liittyvä viestintäkampanja.

Keskustelu:

- Kysyttiin, mistä ohjelman kehiksen ylitys maksetaan? *Vast: Kuntarahasta.*
- Todettiin, että yrityksille myönnetään rahoitusta monta eri väylää pitkin eri tulokulmista. Yhteensovitus eri rahoituslähteiden välillä on tärkeää. Se myös säästää yritysten aikaa.
- Kysyttiin, millaisille yrityksille myönnetään rahoitusta JTF:stä? *Vast: PK-yrityksille turvealueilla. Rahoitus liittyy alueiden elinkeinoihin ja niiden uudistamiseen. Ero EAKR- ja JTF:n rahoituskohteiden välillä ei aina ole ihan selkeä.*

10. Seurantakomitean jäsenten esittämät aiheet asialistalle

Seurantakomitean jäseniltä ei ollut tullut esityksiä asialistalle.

11. Muut ajankohtaiset asiat

Muita asioita ei ollut.

12. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään Pirkanmaalla 10.-11.6.2025.

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:30.

Maa- ja metsätalousministeriö

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitea

PÖYTÄKIRJA
VN/9941/2022

Helsingissä 20.3.2025

Seurantakomitean puheenjohtaja,
osastopäällikkö

Minna-Mari Kaila

Seurantakomitean sihteeri,
neuvotteleva virkamies

Leena Anttila